

Департамент освіти і науки
Сумської обласної державної адміністрації
**КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
СУМСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ
ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ
(КЗ СОІППО)**

НАКАЗ

30.10.2023

м. Суми

№ 216-ОД

**Про затвердження Програми
реалізації наукової теми
КЗ СОІППО**

Відповідно до рішення вченої ради Комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти (протокол № 13 від 28.12.2022),

НАКАЗУЮ:

1. Затвердити Програму реалізації наукової теми інституту «Науково-методичний супровід створення безпечної школи у воєнний/повоєнний час у системі післядипломної педагогічної освіти» на 2023-2027 роки (додається).
2. Координатором дослідження призначити Сергія Грицаця, проректора з наукової роботи КЗ СОІППО.
3. Науковим консультантом призначити Аллу Вознюк, в. о. завідувача кафедри психології КЗ СОІППО.
4. Призначити завідуючих кафедрами відповідальними виконавцями щодо реалізації наукової теми інституту.
5. Завідуючим кафедрами розробити та затвердити теми кафедр, що відповідають науковій темі інституту відповідно до термінів, зазначених у Програмі.
6. Контроль за виконанням цього наказу залишаю за собою.

Ректор

Юрій НІКІТІН

Наказ підготовлено: науково-видавничий відділ

_____ І. ЄРЕМЕНКО – провідний фахівець

Наказ погоджено:

_____ С. ГРИЦАЙ – проректор з наукової роботи

З наказом ознайомлені:

_____ А. ВОЗНЮК
_____ С. ДРАНОВСЬКА
_____ Г. ЄФРЕМОВА
_____ Л. СИТНИК
_____ Л. СЕРИХ

(Підписи наявні в оригіналі)

**Програма реалізації
наукової теми інституту
«Науково-методичний супровід створення безпечної школи у
воєнний/повоєнний час у системі післядипломної педагогічної освіти»
на базі Комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної
педагогічної освіти у 2023-2027 роках**

Актуальність та доцільність дослідження. Сучасна система післядипломної освіти педагогічних кадрів має ґрунтуватися на концепції неперервної освіти, яка прийнята за стратегічну в цивілізованих країнах світу. Принцип «освіта упродовж всього життя» для урбанізованого суспільства набуває з кожним роком все більшого практичного звучання. Сучасна всебічно розвинена особистість, і насамперед учитель, змушена адекватно, на науково обґрунтованій основі, реагувати на всі виклики сьогодення. Крім того, інформаційний бум сучасності ставить післядипломну освіту на особливе місце в системі неперервної освіти. Це пов'язано з тим, що професійна діяльність освітян ґрунтується на уже сформованих світогляді, структурах мислення, стереотипах дій, набутих у соціальному та особистому житті, які негативно впливають на їх інноваційну діяльність. Тому основну роль у підвищенні кваліфікації потрібно відводити перебудові стереотипів діяльності та мислення педагогів, заміні негативних настанов і шаблонів, їх становленню як соціально-культурних особистостей, членів демократичної спільноти та професійних фахівців.

Україна сьогодні постала перед глобальними викликами, коли в результаті збройної агресії відбулося руйнування базової потреби людини – потреби в безпеці, порушення стабільної картини світу. У період війни, яку російська федерація розв'язала і веде проти України, виникає нагальна необхідність переосмислення зробленого і здійснення системних заходів, спрямованих на посилення національно-патріотичного виховання дітей та молоді – формування нового українця, що діє на основі національних та європейських цінностей.

Згідно з Законом України «Про правовий режим воєнного стану», воєнний стан визначається як «особливий правовий режим, що вводиться в Україні або в

окремих її місцевостях у разі збройної агресії чи загрози нападу, небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності та передбачає надання відповідним органам державної влади, військовому командуванню, військовим адміністраціям та органам місцевого самоврядування повноважень, необхідних для відвернення загрози, відсічі збройної агресії та забезпечення національної безпеки, усунення загрози небезпеки державній незалежності України, її територіальній цілісності, а також тимчасове, зумовлене загрозою, обмеження конституційних прав і свобод людини і громадянина та прав і законних інтересів юридичних осіб із зазначенням строку дії цих обмежень».

Сьогодні Українська держава та її громадяни стають безпосередніми учасниками процесів, які мають надзвичайно велике значення для подальшого визначення, першою чергою, своєї долі, долі своїх сусідів, подальшого світового порядку. У сучасних важких і болісних ситуаціях викликів та загроз, і водночас, великих перспектив розвитку, кардинальних змін у політиці, економіці, соціальній сфері пріоритетним завданням суспільного поступу, поряд із забезпеченням своєї суверенності й територіальної цілісності, пошуками шляхів для інтегрування в європейське та євроатлантичне співтовариство, є визначення нової стратегії виховання як багатокомпонентної та багатовекторної системи, яка великою мірою формує майбутній розвиток української держави.

Збройна агресія з боку РФ стала додатковим підтвердженням тези про те, що для своєчасного виявлення та адекватного реагування на сучасні виклики та загрози в Україні та світі існує потреба в управлінцях та науковцях, здатних розв'язувати складні завдання у сфері забезпечення та гарантування безпеки за різними напрямками діяльності. Такі фахівці мають бути здатними здійснювати прогнозування та моніторинг загроз в умовах невизначеності, розроблення адекватних ситуацій управлінських рішень в умовах обмежених ресурсів та організувати на своєму рівні відповідну протидію у сфері забезпечення безпеки в сучасних умовах масштабної пандемії та збройної агресії, а також попередження виникнення та ліквідації наслідків кризових ситуацій різного характеру.

Безпечне і здорове освітнє середовище є сукупністю умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної,

майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпеки харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (булінг (цькування, поширення неправдивих відомостей тощо).

В умовах воєнного стану заклади вищої та післядипломної освіти мають надавати фахову інформаційну та роз'яснювальну підтримку шляхом проведення навчань за програмами підвищення кваліфікації різноманітного тематичного спрямування, зокрема з питань особливостей правового режиму воєнного стану, державної політики підтримки внутрішньо переміщених осіб, психологічної допомоги у кризових ситуаціях, організації домедичної допомоги тощо.

Післядипломна освіта створює соціально-освітній простір, у якому може вдосконалюватись кожний професіонал, а інститути післядипломної освіти мають стати не тільки центрами систематичного проведення курсів підвищення кваліфікації, а й центрами забезпечення системного професійного розвитку педагогічних працівників. Організація активного освітнього процесу в очному або дистанційному форматі є не лише можливою, а й необхідною умовою професійної підготовки фахівців, а також способом зміцнення ментального здоров'я здобувачів вищої освіти у період військових дій та повоєнного стану.

Об'єкт дослідження – процес створення та забезпечення успішного функціонування безпечної школи у воєнний/повоєнний час.

Предмет дослідження – науково-методичний супровід створення та забезпечення успішного функціонування безпечної школи у воєнний/повоєнний час у системі післядипломної педагогічної освіти.

Мета дослідження – науково обґрунтувати та експериментально перевірити ефективність організаційно-методичних та психолого-педагогічних умов створення та забезпечення успішного функціонування безпечної школи у воєнний/повоєнний час у системі післядипломної педагогічної освіти.

Завдання дослідження:

1. Проаналізувати сучасну вітчизняну та зарубіжну літературу з означеної теми дослідження. Вивчити та узагальнити провідні вітчизняні і зарубіжні практики щодо створення та забезпечення успішного функціонування безпечної школи у воєнний/повоєнний час.

2. Визначити основні складові створення комфортного безпекового освітнього середовища в закладах освіти.

3. Провести дослідження та виокремити основні проблеми й запити закладів освіти щодо створення та забезпечення успішного функціонування безпечної школи у воєнний/повоєнний час.

4. Розробити модель створення та забезпечення успішного функціонування безпечної школи у воєнний/повоєнний час у системі післядипломної педагогічної освіти (складові безпечної школи, напрями роботи в системі післядипломної освіти, організаційні форми, методи навчання).

5. Визначити основні напрями роботи у системі післядипломної педагогічної освіти щодо створення та забезпечення успішного функціонування безпечної школи у воєнний/повоєнний час.

6. Підібрати та розробити сучасні організаційні форми та методи навчання у системі післядипломної педагогічної освіти щодо створення та забезпечення успішного функціонування безпечної школи у воєнний/повоєнний час.

7. Експериментально перевірити ефективність впровадження сучасних організаційних форм та методів навчання у системі післядипломної педагогічної освіти щодо створення та забезпечення успішного функціонування безпечної школи у воєнний/повоєнний час.

Теоретико-методологічні основи дослідження. Нормативно-правовий аспект дослідження ґрунтується на Конституції України; Законі України «Про освіту»; Законі України «Про загальну середню освіту»; Законі України «Про вищу освіту»; Законі України «Про наукову і науково-технічну діяльність»; Законі України «Про інноваційну діяльність»; Законі України «Про професійний розвиток працівників»; Стандартах і рекомендаціях щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти; Рекомендації 2006/962/ЄС Європейського

Парламенту та Ради (ЄС) «Про основні компетенції для навчання протягом усього життя» від 18 грудня 2006 року; Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки (Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 лютого 2022 р. № 286-р «Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022-2032 роки»); Стратегії людського розвитку, затвердженою Указом Президента України від 2 червня 2021 р. № 225; Національній стратегії створення безпечного та здорового середовища в Новій українській школі, схвалена Указом Президента України від 25 травня 2020 року № 195/2020; Плані заходів з реалізації Національної стратегії розбудови безпечного і здорового освітнього середовища у Новій українській школі на 2021 рік, затверджений розпорядженням КМУ 23 грудня 2020 р. № 1668-р.; Розпорядженні Кабінету Міністрів України від 14 грудня 2016 р. №988-р «Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року»; Обласній комплексній програмі «Освіта Сумщини у 2022-2024 роках» (рішення дев'ятої сесії восьмого скликання Сумської обласної ради від 22.12.2021); наказі Міністерства освіти і науки України від 31 березня 2015 № 380 «Про внесення змін до Положення про порядок здійснення інноваційної освітньої діяльності», від 12 травня 2023 № 552 «Про затвердження Положення про порядок здійснення інноваційної діяльності у сфері освіти», від 11 липня 2023 року № 843 «Про внесення зміни до наказу Міністерства освіти і науки України від 12 травня 2023 року № 552»; Постанові Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» (зі змінами); наказі Міністерства освіти і науки України від 06.10.2010 № 930 «Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників» (зі змінами, наказ Міністерства освіти і науки України від 08 серпня 2013 року № 1135); наказі Міністерства освіти і науки України від 16.01.2020 № 54 «Про затвердження Порядку проведення моніторингу якості освіти»; наказі Міністерства освіти і науки України від 17.11.2000 № 538 «Про затвердження Положення про республіканський (Автономної Республіки Крим), обласні та Київський і Севастопольський міські інститути післядипломної педагогічної

освіти» (зі змінами, наказ Міністерства освіти і науки України від 31 липня 2009 № 712); наказі Міністерства освіти і науки України від 06.06.2022 № 527 «Про деякі питання національно-патріотичного виховання в закладах освіти України та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 16.06.2015 № 641»; наказі Міністерства освіти і науки України від 22.01.2021 № 97 «Про координацію наукової та навчально-методичної діяльності обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти, центрів професійного розвитку педагогічних працівників та інших методичних установ і закладів системи освіти та визнання таким, що втратив чинність, наказу Міністерства освіти і науки України від 05.01.2016 № 2»; наказі Міністерства освіти і науки України від 26.01.2022 № 64 «Про деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів освіти»; наказі Міністерства освіти і науки України від 12.10.2022 № 904 «Про затвердження Типової програми підвищення кваліфікації вчителів закладів загальної середньої освіти, які впроваджують новий Державний стандарт базової середньої освіти»; методичних рекомендаціях для закладів вищої освіти з підтримки принципів академічної доброчесності; Статуті Комунального закладу Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти; положеннях інших актів законодавства, що регламентують діяльність у сфері освіти України.

Методологічну основу дослідження становлять положення загальної методології, теорії наукового пізнання, принцип аналізу педагогічних явищ, системний підхід як різнобічний і мультिवаріантний спосіб аналізу досліджуваних проблем (В. Афанасьєв, І. Блауберг, Т. Ільїна, Е. Юдін, А. Бабляниц, А. Новиков, І. Прігожин, І. Стенгерс); про особистість як активного суб'єкта діяльності й розвитку (К. Абульханова-Славська, І. Бех, В. Кремень, В. Рибалка, В. Татенко та ін.); гуманістичну філософію освіти (В. Андрущенко, І. Бех, С. Гончаренко, І. Зязюн).

Дослідженню проблеми педагогічної освіти в Україні завжди приділялася належна увага. У наукових працях висвітлено такі аспекти цієї проблеми, як: філософія сучасної освіти (В. Андрущенко, І. Зязюн, В. Кремень, В. Огнев'юк, С. Подмазін) та неперервної професійної освіти (С. Гончаренко, С. Сисоєва,

Н. Ничкало); теоретичні та методологічні засади компетентнісного підходу (Н. Бібік, О. Пометун, Л. Хоружа); упровадження педагогічних технологій у вищих навчальних закладах (В. Беспалько, С. Бондар, Ю. Мальований, Н. Мойсеюк, М. Фіцула), зокрема в інститутах післядипломної освіти (Л. Даниленко, Г. Єльнікова, В. Олійник, Н. Протасова, Т. Сорочан); проблема готовності (соціальної, професійної, психологічної, життєвої, педагогічної, побутової) (К. Дурай-Новакова, Л. Долинська, М. Дяченко, Л. Кандибович, С. Максименко, В. Моляко, Р. Сімко, О. Скрипченко); проблема розвитку особистості у процесі професійної підготовки та навчання (І. Бех, В. Олійник, Є. Подольська, В. Рибалка).

У наукових працях також висвітлено різноманітні аспекти проблеми професійного розвитку вчителя у післядипломній педагогічній освіті: педагогічні спостереження як компонент професійного розвитку вчителя у системі післядипломної педагогічної освіти (М. Захарійчук); розвиток професійно-особистісних якостей учителів-предметників у системі післядипломної освіти (В. Вітюк); розвиток професіоналізму молодого вчителя в системі післядипломної освіти (Б. Дяченко); розвиток творчого потенціалу вчителя в системі післядипломної педагогічної освіти (Н. Устинова); розвиток готовності вчителів у післядипломній педагогічній освіті до формування оцінюваних умінь молодших школярів (Н. Бежанова).

Проблема патріотичного та національного виховання, формування всебічно розвиненої особистості тривалий час досліджується в філософії, соціології, психології та педагогіці. Основну увагу концептуальним основам патріотичного виховання приділяють такі вчені як Г. Ващенко, О. Вишневський, В. Сухомлинський; психолого-педагогічне становлення патріотичної особистості розглядають І. Бех, К. Чорна; роль педагога у формуванні морально-патріотичних якостей громадянина порушують І. Зязюн, А. Капська, М. Фіцула, В. Ягупов та інші. Практичні аспекти реалізації національно-патріотичного виховання студентства в освітньому середовищі закладів вищої освіти стали предметом досліджень О. Абрамчука, О. Бабічева, Н. Беляєвої, Т. Бикової, Н. Градецької,

А. Губенка, О. Дрозда, Г. Євсєєвої, І. Іванчука, О. Коркішко, І. Котєнєвої, О. Онопрієнка, К. Чадаєвої.

З'явилися розробки щодо різних аспектів впливу медіа, освітніх онлайн засобів та хмарних технологій на процес виховання та соціалізації молоді (Л. Васильєва, О. Вознесенська, О. Найдьонов, М. Окса, Н. Череповська та ін.), у тому числі інформаційне та віртуальне освітнє середовище сучасних закладів вищої освіти досліджувалося рядом вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як Дж. Баркер, А. Безуглий, В. Биков, П. Госмен, П. Діленбург, Е. Джоунсон, О. Жук, Н. Кім, Р. Палаф, С. Попадюк, Г. Селевко, М. Скуратівська, Ю. Фальштинська, Б. Шуневич та ін.

Удосконалення здоров'язберезувальних знань, умінь і навичок висвітлено у наукових розвідках вітчизняних учених: О. Антонової, Т. Бережної, Т. Воронцової, В. Ляпіної, Ю. Мосейчука, Л. Ніколенко, В. Овчарука, В. Пономаренка, Л. Сущенко та ін.

Принципи дослідження:

1. Принципи державної політики, що регулюють діяльність закладів освіти – людиноцентризм, забезпечення якості освіти, забезпечення рівного доступу до освіти, науковий характер освіти, різноманітність освіти, інтеграція з культурним розвитком, академічна доброчесність, академічна свобода, автономія закладів, сприяння навчанню впродовж життя тощо;

2. Загальні педагогічні принципи: гуманізації та демократизації, цілісності та системності, наступності й неперервності, інтеграції науки і практики, інноваційності.

Методи дослідження: теоретичні – аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, класифікація та ін.; емпіричні – спостереження, анкетування, контент-аналіз, бесіди, інтерв'ю, тестування, метод незалежних характеристик; метод експертної оцінки; та ін.; статистичні – задля кількісної та якісної обробки результатів дослідження.

Теоретичне та практичне значення буде полягати в теоретичному обґрунтуванні та експериментальній перевірці ефективності науково-методичного

супроводу створення безпечної школи у воєнний/повоєнний час у системі післядипломної педагогічної освіти.

Етапи дослідження:

I. Організаційно-підготовчий (вересень 2023 року – грудень 2023 року).

1. Проаналізувати сучасну вітчизняну та зарубіжну літературу з означеної теми дослідження.

2. Вивчити та узагальнити провідні вітчизняні і зарубіжні практики щодо створення та забезпечення успішного функціонування безпечної школи у воєнний/повоєнний час.

3. Визначити основні складові створення комфортного безпекового освітнього середовища в закладах освіти.

4. Визначити основні напрями роботи у системі післядипломної педагогічної освіти щодо створення та забезпечення успішного функціонування безпечної школи у воєнний/повоєнний час.

5. Організувати організаційно-методичну, психолого-педагогічну та домедичну допомоги учасникам освітнього процесу шляхом проведення різного рівня науково-методичних заходів (тренінгів, семінарів, консультацій тощо).

6. Підвести підсумки організаційно-підготовчого етапу реалізації наукової теми Інституту.

II. Коцептуально-діагностичний (січень 2024 року – грудень 2024 року).

1. Розробити діагностичний інструментарій щодо визначення основних запитів закладів освіти щодо створення та забезпечення успішного функціонування безпечної школи у воєнний/повоєнний час.

2. Провести дослідження та виокремити основні проблеми й запити закладів освіти щодо створення та забезпечення успішного функціонування безпечної школи у воєнний/повоєнний час.

3. Розробити модель створення та забезпечення успішного функціонування безпечної школи у воєнний/повоєнний час у системі післядипломної педагогічної освіти (складові безпечної школи, напрями роботи в системі післядипломної освіти, організаційні форми, методи навчання).

4. Розробити науково-методичний інструментарій для реалізації виокремлених напрямів роботи у системі післядипломної педагогічної освіти щодо створення та забезпечення успішного функціонування безпечної школи у воєнний/повоєнний час.

5. Підібрати та розробити сучасні організаційні форми та методи навчання у системі післядипломної педагогічної освіти щодо створення та забезпечення успішного функціонування безпечної школи у воєнний/повоєнний час.

6. Організувати організаційно-методичну, психолого-педагогічну та домедичну допомоги учасникам освітнього процесу шляхом проведення різного рівня науково-методичних заходів (тренінгів, семінарів, консультацій тощо).

7. Підвести підсумки концептуально-діагностичного етапу реалізації наукової теми Інституту.

III. Формувальний (січень 2025 року – грудень 2026 року).

1. Експериментальне впровадження моделі щодо створення та забезпечення успішного функціонування безпечної школи у воєнний/повоєнний час у системі післядипломної педагогічної освіти.

2. Практична апробація розробленого науково-методичного забезпечення з тематики експерименту.

3. Організувати організаційно-методичну, психолого-педагогічну та домедичну допомоги учасникам освітнього процесу шляхом проведення різного рівня науково-методичних заходів (тренінгів, семінарів, консультацій тощо).

4. Впровадження результатів дослідно-експериментальної роботи на конференціях, семінарах, практикумах різного рівня.

5. Підвести підсумки формувального етапу реалізації наукової теми Інституту.

IV. Узагальнювальний (січень 2027 року – червень 2027 року).

1. Узагальнити та систематизувати напрацювання з реалізації наукової теми Інституту.

2. Оприлюднити результати реалізації наукової теми Інституту у наукових виданнях, науково-методичних посібниках та методичних рекомендаціях щодо використання теоретичних та практичних здобутків.

3. Провести регіональний семінар за темою дослідження.

4. Узагальнити результати дослідження у науково-методичних рекомендаціях «Науково-методичний супровід створення безпечної школи у воєнний/повоєнний час у системі післядипломної педагогічної освіти».

5. Підготувати звіт за підсумками реалізації наукової теми Інституту.

Очікувані результати:

Надано науково-методичний супровід створення безпечної школи у воєнний/повоєнний час у системі післядипломної педагогічної освіти а саме:

- визначено ключові підходи до формування поняття «безпечна школа», досліджено його характеристики;
- теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено організаційно-педагогічні умови функціонування та розвитку безпечної школи в умовах воєнної загрози та у повоєнний час;
- видано науково-методичні рекомендації щодо створення безпечної школи у воєнний/повоєнний час у системі післядипломної педагогічної освіти.

Організаційно-кадрове забезпечення реалізації дослідження:

Науковий керівник:

Юрій НІКІТІН, ректор КЗ СОІППО, доктор історичних наук, професор.

Координатор дослідження:

Сергій ГРИЦАЙ, проректор з наукової роботи КЗ СОІППО, кандидат педагогічних наук, доцент.

Науковий консультант:

Алла ВОЗНЮК, в. о. завідувача кафедри психології КЗ СОІППО, доктор психологічних наук, професор.

Відповідальні виконавці:

Світлана Драновська, в. о. завідувача кафедри соціально-гуманітарної освіти, кандидат педагогічних наук, доцент;

Інна Єременко, провідний фахівець науково-видавничого відділу, кандидат педагогічних наук;

Галина Єфремова, завідувач кафедри педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту, кандидат педагогічних наук, доцент;

Лариса Серих, в. о. завідувача кафедри теорії і методики змісту освіти,
кандидат педагогічних наук, доцент;

Лариса Ситник, в. о. завідувача кафедри освітніх та інформаційних
технологій, кандидат технічних наук, доцент.

База реалізації дослідження: Комунальний заклад Сумський обласний
інститут післядипломної педагогічної освіти.

Науковий керівник

ректор КЗ СОІППО,
доктор історичних наук, професор

Юрій НІКІТІН

Координатор дослідження

проректор з наукової роботи КЗ СОІППО,
кандидат педагогічних наук, доцент

Сергій ГРИЦАЙ

Науковий консультант

в. о. завідувача кафедри
психології КЗ СОІППО,
доктор психологічних наук, професор

Алла ВОЗНЮК

(Підписи наявні в оригіналі)